

Bergen Arkitektthøgskole
Bergen School of Architecture

Besøksadresse:
Sandviksboder 59–61A
5035 Bergen, Norge

Postadresse:
Postboks 39
5841 Bergen, Norge

Tel: (+47) 55 36 38 80
www.bas.org

Kunnskapsdepartementet
v/ Statsråd Torbjørn Røe Isaksen

29.06.2016

Innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning

Bergen Arkitektthøgskole (BAS) takker for invitasjonen til å gi innspill og ønsker å bidra til kunnskapsdepartementets arbeid med utdanningskvalitet.

For å plassere BAS i det store bildet vil vi kort oppsummere hvordan skolen i 1986 ble etablert som et privat pedagogisk alternativ til de to statlige arkitektutdanningene i Norge, der program og didaktisk opplegg var det som i hovedsak skilte utdanningen fra de statlige skolene. Blant annet hadde skolen de første årene ingen fast ansatte lærere, men engasjerte praktiserende arkitekter, kunstnere og ingeniører som lærere på de ulike kursene. Fortsatt er hoveddelen av lærerne praktiserende/utøvende med en fot ute i samfunnet. Det gir er bredt tilfang på ekspertise og mange mindre delstillinger. Det er likevel et mål å oppfylle NOKUTs krav til institusjonsakkreditering. Skolen har ikke et kommersielt formål, og selv om studentene betaler skolepenger har BAS en intensjon om at disse skal holdes så lavt som mulig. BAS ønsker at utdanningen skal være mest mulig tilgjengelig uavhengig av kjønn, rase, religion, økonomi eller sosial tilhørighet.

Vi ser at skolens grunnleggere i sin tid var fremsynt og at deler av skolens filosofi og program siden er blitt tatt opp av enkeltinstitusjoner og implementert i nasjonale reformer. Det gjelder f.eks. studiestrukturen på 3+2 år, vektlegging av studentmedvirkning og studentdemokrati, evalueringsformer (plenumpresentasjoner der studentene presenterer i plenum og evaluerer hverandre), vektlegging av kunstfag og ex.phil som obligatorisk del av studiet (nå bl.a. innført av AHO). Dette er faktorer som vi er tilfreds med å ha hatt på plass fra start, samtidig som det ikke hindrer skolen i å gjennomgå og søke å forbedre gjeldende opplegg og arbeidsmåter.

I og med at strategiplanen nylig er fornyet og skolen fikk sitt kvalitetssystem evaluert og godkjent av NOKUT, har styret naturlig nok hatt et ekstra fokus på institusjonens strategi og kvalitetsarbeid det siste året. Skolens strategi har vært tema på hvert styremøte og styret avholdt et eget strategiseminar i forbindelse med oppstart av arbeidet med strategiplanen. Styreleder og

eksternt styremedlem deltok i arbeidsgruppen som jobbet fast med den nye strategiplanen og strukturerte innspillene fra studenter og ansatte.

1. For styret ved en liten institusjon med ett studieprogram vil prioritering av knappe ressurser være en viktig oppgave. Å fokusere innsatsen på «riktig» område i henhold til vedtatt strategi og der behovet er størst kan være en utfordring. BAS har et høyt aktivitetsnivå og mange interesserte og interessante partnere.

BAS kan i stor grad slutte seg til de fem faktorene som inngår i kunnskapsministerens forståelse av kvalitet i høyere utdanning og mener at skolens program gjenspeiler dette.

Høye ambisjoner

Det 5-årige arkitektstudiet ved BAS er intensivt og forutsetter motiverte og reflekterte studenter som gjerne har jobbet, reist og studert etter videregående skole. Dette fremgår av skolens opptakskriterier som vektlegger motivasjon, erfaring og praksis fremfor karakterer. BAS-studentene har gjennomgående en relativt høy snittalder og gjerne bred erfaringsbakgrunn. Studentene bringer med seg ulik erfaring og kompetanse og bidrar til hverandres læring slik målet er. Studiebarometeret bekrefter skolens egen observasjon, at arkitektstudentene ved BAS bruker mye tid på studiet, 54,3 timer pr uke i 2015. På læringsaktiviteter organisert av skolen bruker BAS-studentene mest tid av de tre arkitektskolene. I den grad studentene velger å «utvide» studietiden sin ved å legge inn et semester for å jobbe eller ta et ekstra semester utveksling ses det som positivt så lenge det bidrar til å holde motivasjonen oppe og sikrer at studenten faktisk gjennomfører studiet. BAS har en gjennomføring på normert tid som de siste årene har ligget mellom 30 og 45%, som er noe lavere enn snittet for private høyskoler. Endelig frafall har likevel ligget relativt lavt, og under 20% de siste årene. Studiets form og didaktikk gir studentene et tydelig ansvar for egen læring og tett oppfølging gjennom stadige presentasjoner (evalueringer) gjennom semesteret.

Aktiviserende og varierte læringsformer

Studiet ved BAS tilbyr en praktisk orientert undervisning. Skolen finner styrke i å implementere ulike læringsformer; forelesninger, individuelle veiledninger, feltarbeid, gruppearbeid med og uten veileder og ikke minst læring studentene i mellom. Det legges mye vekt på å gi studentene trening i å registrere, analysere, reagere, presentere og diskutere egne arbeider.

Skolens samarbeid med kommune, fylkeskommune og ulike aktører i byggenæringen sikrer tilgang på relevante oppgaver og case-studier med virkelige klienter og oppdragsgivere. Teoriundervisning er søkt integrert med de praktiske oppgavene/feltstudiene der det lar seg gjøre. For eksempel drar foreleser i økologi og klimafag ut til studentene under det månedslange oppholdet i Solund og underviser dem i situasjonen på stedet.

Kvalitetskultur og utdanningsledelse

BAS har kun ett studieprogram, 5-årig Master i arkitektur, med gjennomgående fast struktur. Lærerne, som er praktiserende/utøvende arkitekter eller kunstnere engasjeres først og fremst for å undervise og dermed er det undervisningen som er i fokus. Lærerne engasjeres i kursutvikling ved at de inviteres til å foreslå masterkurs. På første avdeling er det klasseansvarlig lærer som planlegger kursene sammen med noen hovedlærere for hvert semester/skoleår. Samme klasseansvarlige sitter som medlem i skolens studiekvalitetsutvalg (SKU) der også studentene har representanter. SKU møtes regelmessig og foretar justeringer og foreslår forbedringer basert på skriftlige evalueringer, oppsummeringer fra eksterne sensorer og evt. bekymrings-/ avviksmeldinger.

Karaktermøter etter avsluttet eksamen der sensorer og lærere sammen evaluerer og drøfter resultat og studiekvalitet er et viktig tiltak for å sikre utdanningskvaliteten ved BAS.

For BAS som bruker mange praktiserende arkitekter og kunstnere i undervisningen er manglende formell pedagogisk kompetanse en utfordring. Dette er en sak skolen jobber med, her under et opplegg for pedagogisk utvikling og didaktisk utfordring av personalet.

Integrere studentene i det faglige fellesskapet og sikre samspill med arbeidslivet

BAS er en liten skole. Studentene har plass i alle skolens fora med mulighet for å påvirke og bli hørt. Studentene engasjeres og brukes som ressurs i undervisning og evaluering samt interne oppgaver som strategiarbeid og utvikling av skolen (bygg og eiendom).

Studentene deltar i fou-arbeid i forbindelse med forskjellige kurs. Noen eksempler fra de siste årene:

- a) City Secure: I kjølvannet av masterkurset «*Between security and freedom*», gjennomført høsten 2013 i samarbeid med PST og Nasjonale sikkerhetsmyndigheter (NSM), fikk BAS økonomisk støtte fra de samme til å produsere publikasjonen «*Security and the City*». Noen lærere og studenter jobbet videre med publikasjonen. Boken ble lansert på Litteraturhuset i Oslo 30.05.2016.
- b) Tubakuba og Never: To byggeprosjekt utført for Bergen kommune med barn/barnefamilier som målgruppe. Det ene økonomisk støttet av GC Rieber Fondene. Byggingen av de to små hyttene omfattet stor grad av materialutforskning bl.a. i samarbeid med Høyskolen i Bergen.
- c) Damsgård: I 2014 fikk BAS støtte fra Husbanken til å gjennomføre en studie om urbanisme og bærekraftig stedsutvikling med fokus på universell utforming. Prosjektet skal bygge kompetanse om stedsutvikling, konkret knyttet til Damsgård med fokus på universell utforming og skal ferdigstilles i løpet av høsten 2016. Arbeidet blir utført som en integrert del av undervisningen i 3. klasse og kunnskapen fra prosjektet formidles som vitenskapelige publikasjoner og forskningsartikler, seminarer og workshops.

Skolens bruk av praktiserende lærere sikrer kontakt med virkelige samfunnsaktører; næringsliv, byggenæring, treforum, mur og steinindustri m.m.. I tillegg har skolen etablert et langvarig samarbeid med kommunen, fylkeskommunen og Husbanken.

Arkitektstudiet har ikke en praksisperiode som del av studiet, men mange studenter benytter seg av Erasmus sin praksisordning som gir stipend ved praksis ved et europeisk arkitektkontor. BAS støtter dette, men praksis kan ikke godkjennes som del av studiet og studenten blir dermed registrert med gjennomføring ut over normert tid. Blant annet av den grunn ville det for BAS gi mer mening å måle gjennomføring i henhold til individuell plan fremfor normert tid.

2. BAS har kun ett studieprogram. Styret holdes orientert om skolens aktivitet og tiltak gjennom rektors orientering på styremøtene og årsrapportene. Både SKU og LMU rapporterer til styret. BAS har i utgangspunktet ikke finansiering for å drive forskning, men styret ser at skolen klarer å drive forskning/utforskning ut fra skolens egenart og støtter slik aktivitet, ref. eksempler nevnt over.

3. Styret ser at samarbeid er viktig for en liten institusjon. BAS har relativt høy internasjonal mobilitet, som gjenspeiles i bruk av Erasmusprogrammet. Skolen henter lærere fra arkitektkontorer i Europa, og andre kontinent. De siste årene har BAS deltatt i to større EØS-prosjekt med partnere i hhv. Romania og Slovakia, der aktiviteten delvis har inngått i undervisningen. Erfaringen er at utveksling og internasjonalt samarbeid gir skolen både faglig utbytte og er verdifullt sosialt for læringsmiljøet.
4. Skolen sikrer relevans gjennom å engasjere de beste praktiserende arkitektene som kurslærere. Det er fremdeles et mål at skolens professorer skal være utøvende og derfor ikke ha mer enn 50% stilling ved BAS. Deltakelse i nettverk nasjonalt og internasjonalt som arbeider for utvikling og styrking av faget og utdannelsen, men også yrket. Eksempel på sistnevnte er FUS (Forum for utdanning i samfunnsplanlegging) som jobber for å heve statusen til planleggeryrket.
5. For å øke gjennomføringen og redusere frafall vil det være naturlig å se på opptaket, læringsmiljøet og den faglige oppfølgingen. Ettersom BAS ikke er med i samordna opptak, men bruker eget søknadsskjema og intervju har skolen mange muligheter til å sikre seg godt motiverte studenter. BAS kommer godt ut på de fleste områdene som studiebarometeret måler, men på fysisk læringsmiljø skårer skolen relativt lavt. Tiltak for å bedre dette vil kunne påvirke studentenes vilje og evne til å gjennomføre studiet. Skolen merker at studentmassen endres over tid. Å legge til rette for studenter med særlige behov blir stadig viktigere. På den ene siden er det enkelt å gjøre individuelle tilpasninger fordi organisasjonen er liten og fleksibel. På den andre siden ligger det et kostnadselement i ekstra veiledning, tilrettelegging og tilpassede lokaler. Generell forbedring av det fysiske læringsmiljøet er en prioritert oppgave.
6. En av anbefalingene fra NOKUT etter evalueringen (og godkjenningen) av skolens kvalitetssikringssystem var å gjennomføre et pedagogisk utviklingsprosjekt. Sommerens lærerseminar blir programmert for å svare på dette. For faste /åremålsstillinger utlyses stillingene offentlig og ansettelse skjer etter kompetanseevaluering med tilhørende krav gitt i forskrift.

7. Styret vil holde frem studietilbudet ved egen institusjon som et godt eksempel med tanke på de 5 faktorene, som utdypet over.
8. Viser til innspill fra Nettverk for private høyskoler, NPH på dette punktet.
9. Virkemiddel/tiltak for økt kvalitet kan være tilbud om kursing/kompetanseheving av institusjon/organisasjon på utvalgte områder, f.eks. rektorskole – også til ikke-akkrediterte institusjoner. Sistnevnte har kanskje vel så sterkt behov for dette som de store akkrediterte institusjonene.
10. Ettersom noe av styrken ved BAS sin modell ligger i å bruke lærere som underviser maksimalt 50% og er praktiserende resten av tiden ser vi behov for noe større fleksibilitet i bl.a. NOKUTs krav til fagpersonalet. Det gjelder andel fast ansatte med hovedstilling og andel ansatte med førstestillingskompetanse. Tilsvarende er det ønskelig at mål om gjennomføring på normert tid betraktes med en viss åpenhet. Som utdypet over kan frivillig praksis/permisjon i løpet av studietiden ha positiv effekt på motivasjon, gi praksiserfaring og øket gjennomføringsevne.

Med vennlig hilsen

Bjart Nygaard (sign.)
Styreleder Bergen Arkitektthøgskole